

1922/9

თავისუფალი
ბიბლიოთეკა



საქართველოს მწერალთა საზოგადოების ყოველკვირეული სახალგაოდო-საღიბე რამზრო-ქუჩნალი

ნ^ა 2

საქართველოს
მწერალთა საზოგადოების
ყოველკვირეული
სახალგაოდო-საღიბე
რამზრო-ქუჩნალი

1922წ.



ტფილისი:



ი. გრიშაშვილი
ი. გრიშაშვილი
ვოცე მაყაშვილი
ვოცე მაყაშვილი
ვოცე მაყაშვილი
თბილისი მუშა
ვარლამ რუსაძე
ვასილ შატროვი
ვოცია გამსახაშვილი

თათრის ქალი სეფსარდისში

პეტრას

რომანსკო

* * *

Panta rei

1921 წლის გაზაფხულზე

რეინის კანონი

საქართველო სარტყელი

თოდორე დოსტოევსკი

სელოვნიშის მაცია



II. მარიუხევილი

თათრის ქალი სუფსარქისში



შენმა ყაბარჩამ უცხო რანგი ვერ შეითვისა,
დადიხარ მუდამ სუფსარქისში, ჩემო ლამაზო,
ინახავ წუმსა, რომ ლოკვებით შემოიკმაზო,
მაგრამ რად გიყვარს შენ, თათრის ქალს, ხატები სხვისა!
შენი კბილები მძივებია სუფსარქისისა,
თვალი-მაშხალა, ფეხი-ყანწი, ხმა მუხამბაზი
შენს დასაპყრობად ალბათ მოვა კვლავ შახაბაზი,
რომ ტკბილის ნუღლით ამოგივსოს მკერდი ქისისა.
როცა გიყურებ, შენი თვალი არ ტოკავს, არ თრთის
ღვთის მშობლის წინ კი შენ ყვითლდები ვით დოში თართის
ო, შენმა ჩადრმა გული ჩემი ორად გახია,
შეცქერ შენს წარბებს სახარების წაშლილ სტრიქონებს
შენ მგოსნებისგან მოგიმზადებ ჩემნაირ მონებს
და რაც მომივა, დე, მოვიდეს, ჩემზე ახია!

II. მარიუხევილი

პატარას

შენ კი მეტრფი, პატარავ, მაგრამ აბა რაღა დროს
ლამის სევდამ ეს სული ამოსწვას და დაღადროს
ლამის კუბოდ გადმექცეს ზეციური თავანი
ლამის მზეც კი დაფწყევლო, მთვარის ავანჩავანი
ალარა მაქვს სიცელქე, ალარა მაქვს ხალისი
და ლოთი ვარ ლექსისა, ლოთი მესაბრაღისი...
ჩემი ძველი ალერსი დრომ თან გადაიყოლა
დამივიწყე, პატარავ, „იყო არა-იყო-რა!“
და დღეს როცა ეს გული გამოზრდილი თაფლითა,
მტრის შხამიან ბარდებმა დაგლიჯა და დაფლითა,
როცა სევდამ შეგრაგნა რუქა ჩემი სახისა
და მაშინებს სიჩუმე ჩემივე ოთახისა,
როცა გამოვეთხოვე ჩემს მეგობრებს, ჩემს მიზნებს,
ეხლა ვის რად ვუნდივარ, ეხლა ვინ შემიბიზნებს.
ჩემი ძველი ალერსი დრომ თან გადაიყოლა
დამივიწყე, პატარავ, „იყო-არა-იყო-რა!“
მაგონდება ჩემს რითმებს როცა ენება დაღლიდა
ამ ქვეყნიურ სიყვარულს მოვუხმობდი მაღლიდან,
მაშინ თვალის ხავერდზე ნამი ჩუმად დნებოდა,
და ქვებიც კი, ღმერთმანი, ვარდათ მეჩვენებოდა,
სად იყავი შენ ამ დროს, საით იღუმალობდი,
ჩემ სიცილის ხეივანს რატომ არა სწყალობდი,
დღეს კი ჩემი ალერსი დრომ თან გადაიყოლა,
დამივიწყე, პატარავ, „იყო-არა იყო-რა!“

ქ. მახაშვილი

რომანსერო

აღერსით ნათელით, თბილით
ნამტირალ თვალების ნამს
მოაშრობს. აინთვის დილით,
ჩაჰქრება მწუხრისა ჟამს.
კოშმარულ ღამისა მთევცელს,
ეკლიან გზითა როს ხვალ
გჯერა, რომ შვებისა მძლეველს
შე-დედას იხილავ ხვალ...
ტრფობითა ნარნარით, ჩილით
მემშევა კაენის წამს.
ერთმანეთს შვებდით ჩვენ დილით
განვშორდით მწუხრისა ჟამს...
ფითრდება ღამეცა ბნელი
ამოდის მეუღლე ცის
იმავე ადგილზე ველი...
ამოდ!.. არ მოვა ის!..

ქ. მახაშვილი

* * *

გამიშრნენ ცრემლები, გაქვავდნენ ფიქრები...
ნამქერში ვმარხავ მე სულს!
კაენის ლოდის ქვეშ კუბომდის ვიხრები...
არც მიყვარს... აღარცა მძულს!
უფსკრული... იქიდან ვიღაცა მეძახის,
ვიღაცა ჩემთვისა სტირს!..
და უკანასკნელი იმედი მესახვის:
მოვდივარ! ცისაკენ... ძირს!..

ქ. მახაშვილი

Panta rei

ერთი და იგივე: მოდიან, მიდიან.
შფოთავენ, იძენენ... ყველაფერს ჰკარგავენ!
მაგრობენ მთებივით და ბეწვზე ჰკიდიან,
გონებას და გულსა სკლიან და... ჰკარგავენ.
მირაჟთა სინათლე თავში რა დიდია,
ბოლოში წყდიადი... არც გზა, არც ხილია!..



ქართული
ნაციონალური
ბიბლიოთეკა

ჩვენ — ქარიშხლებით გულდასერილებს
წავგიღებს საღაც დრო უნაპირო.
და თვალდახუჭულ ბედის წერილებს
გაფრენს რაში უუნაგო.

მსუბუქ ნისლივით გაჰქრება ცაში
ოცნება, ტანჯვა და იმედები.
და ჩვენი სულიც დათურება მაშინ,
როცა იმღერებს გლოვას გედები.

და ეთ თმათეთრი წმინდა ბასილე
მოგონებებით დავიტვირთებით,
და სასიკეთის როგორ გადავაცილეთ
და ვზიდეთ ჯვარი დაჭრილ თითებით.

საუკუნეთა მთელმა ცოდვებმა
ჩვენს ქედზე უღვთოდ გადაიარა.
და გულგაჩეხილ ერის გოდება
სულმა წამებით გაიზიარა.

ჩვენ სიკბუტეც არ გვღირსებია,
აღრე დაგვჩხავლა ყვავმა ბედითმა.
ჩვენის სიკოდვით აივსებიან,
თუ ევლარ შესძლეს წლებმა მეტი თქმა.

ჩვენ გვეძახოდა ხმა შორეული,
როგორც ოცნების ნაზი ღიმბილი.
და დავერჩა მხოლოდ ღამე წყეული,
გედების გლოვა და სამძიმბილი.

ამ უდაბნოში უკვდავებისთვის
უკანასკნელად სული ენთება.
და ვიტანჯებით ციურ ხმებისთვის:
ოდესმე სადმე გავვითენდება.

წამების ჯვარით წელში მოხრილებს
გვაფარებს რიდეს დრო უნაპირო.
და მოგონებით თეთრად მოსილებს
მიგვაფრენს რაში უუნაგო.

3. რხეპი

რკინის კანონი

(რიტმა ნაკლები)

ეს საუკუნე ფოლადის მკერდით
და მოელვარე რკინის თვალებით, —
ამბოხებათა ცეცხლის ტალ-კვესი, —
მოფრინავს ჩვენსკენ წითელი რაშით
რომ ძველ ქვეყანას აუგოს წესი.
გუგუნებს ალი კიდით კიდემდე,
ზანზარებს მიწა, ირყევა ზეცა
და ეკარგებათ ძველ ღმერთებს ფასი,
დღემდე ჩვენს გულში რომ ედგათ ტახტი, —
და იწერება ახალი მრწამსი.
არის ჰიდილი ორ ქვეყნის შორის
დაუნდობელი და საშინელი
ურთერთს მუსრავენ ადამის ძენი
და სისხლის სუნით გაჟღენთილია
ჰაერი, მიწა — სამყარო ჩვენი.
ახლოა წამი საბედისწერო
და მის წინაშე კაცის გონება,
ვით საფლავის წინ, თრთის და კანკალებს,
ექვთა ბრქვალეში გამომწყვდეული,
თითქო წაწყდა შავბნელ ნაპრალებს.
ცხოვრება კი სდგას, წინ მიისწრაფის,
ისმის გრიალი მძვინვარ ტალღათა
და ბრძანებს: „თქვენ, ჰე! ვისაც გშურთ შველა,
ჩქარის ნაბიჯით იარეთ წინ-წინ:
წინ სინათლეა, „უკან კი ბნელა!“
და ჩვენც მივდივართ. საით, ან ვისთან, —
არა გვაქვს კარგად გამორკვეული,
მაგრამ დარჩენაც არ შეიძლება:
ასე გვიბრძანა მეფე ცხოვრებამ
და მისი სიტყვა ვით შეიცვლება!

1920 წ. 1 მაისი.

სადედოფლო სარტყელი

„ჰაი, შე უშნოვ! როგორ უმიზნებ?! მთელი ნაბიჯი ასცდა ჯილა!
„კარგი, გიგო, თუ ძმა ხარ! ახლა შენ დამნავეს... ისეც წაგებაში ვარ.
„მაჩვენე კოჭი!.. მარცხენა ჩაგიტყვიანებია. მარჯვენა უნდა, რომ ცერი დაენდოს თოხანს,
სალოკი ახედება ეხლა გლუვ მხარეს, სხლტება სროლის დროს...
„გეყოფა ერთი! ძალიან მასწავლებელი გამოხვედი... დასხი შენც! გინდა?
„დავსხამ! — არ კი მიშაროთ: ძალიან მშინ, მეხუთე გაკვეთილიდან მოვდივარ; მარტო ერთ
ხელს ვითამაშებ: წავაგებ, ალალი იყოს; მოვიგებ, წავალ.
„ხუთხუთია!

ჩამწყკრივეს კაკლები. სულ დაბროლილი იყო. დიდი წრის შემოვლება დასჭირდათ: ბევრი
იყო მოთამაშე ტოლ-სწორი. ყარეს კოჭი, ვის როდის ესროლნა, ამოიღო გიგომ ჯილა,
ვერძის კოჭი სუფთად ჩატყვიანებული, მცირედ ჭუჭყალესილი.

„ასცდა!
„ვაჰ, ნაღლა მომივიდა.
„ასცდა! რომ აუცურებ, არ იცი, ვერ მოარტყავ; მტვრიან მიწაზედ მოცურება?!
„კენწლა! ბეწვის ტოლაც და წრეს გააცილებდა თეთრ კაკალს: ძლიერად მიბზრიალებდა
ჯილა.

„ერიჰა! კოჭურით?! ვინ მოგცემს ნებას?!

„არა მაქვს ჯილა!

„აჰა ჩემი!

„აფუ მე! ფეხი წამიცდა...

„არა, ეგენი არ იყოს... ჩამოდევ!

„ესროლოს, არა უშავს რა.

„ასცდა!

„ჩემი ჯერია! წამოიძახა გიგომ და მოიხსნა წიგნებით სავსე აბა, გადასცა ამხანაგს.

„ჰახ!

„კიდევ?!

„ჰახ!

„გეყოფა!

„მაცა!

„სულ გაიტანს კაკლებს!

მთლად არა, უმრავლესობა კი გააცილა წრეს. ჩაიყარა კაკლები ჯიბეში, გადიგლო მკლავ-
ზედ აბა. იქვე გაკვნიტა ერთი, პირს იკრა მსუქანი ლებანი. დაეშვა ხტომით შინისკენ.

* * *

მიხტოდა ბავშვი, მიგოვმანებდა; პირი უღიმოდა. კარგი დღე იყო მისთვის: სკოლაში გაუ-
მარჯვდა, ორ საგანში ხუთიანები მიიღო, სხვებს რომ შიმშით თუ შხეპლით ჩაჰქდიეს სწავლის
საჭიროება და მუხლის თავებით შეაგრძნობინეს მისი აუცილებლობა, იმას ქოჩორზედ გადა-
უსვეს ხელი. ამისთვისაც მიუხაროდა შინ, რომ კარგ ამბავს მიუტანდა თავის ტოლ-სწორს.
ძალიან უყვარდათ იმათ გიგო. ჩვეულებრივ იყვნენ კარგ ამბების სმენას მალხაზი ბაღისაგან
ნიჭიერისა.

„ვინც პირველად შემხვდება, კაკალს ვაჭმევ მონაგებს, ფიქრობდა.
მიეშურებოდა. შიმშილიც კი მიაჩქარებდა: ჯიბით წამოდებული ყუა დილითვე გაათავა.
მეტადრე გოგოები ევლებოდნენ თავს. ლამაზი ბაღი იყო, მგრძნობიარე, მხიარული; თანაც

უწყინარ-უზაკველი, მთლად მისანდობელი. ერიდებოდნენ სხვებს, ავზნიანებს: აღარც ისე პატარები იყვნენ, ქალ-ვაჟთა ზღაპარი სამარადისო მთლად უცნობი ყოფილიყო მათთვის; უკვე ჰქონდათ მათ ბუნდოვანი წარმოდგენა ამ ლამაზ არაკად. ეს უფრო ახლოვებდნენ გონებს გიგოსთან. ბრძნულად მოწყობილი ოჯახის შვილი იყო ზნეუპატივისა და უბნის ტოლ ქალებს ისე უყურებდა, როგორც თავის დებს. არ იცოდა ორაზროვანი ქცევა თუ თქმა, არ ეხერხებოდა; გულწრფელად უყვარდა ისინი, სასწავლებელში სულით მოღლილი იმათში ისვენებდა, ხალისდებოდა. იმათაც გიგოს ნაღველი თავის დარღად მიაჩნდათ, მისი სიამე თავის სიხარულად.

გასცდა დიდ ქუჩას, ჩაუხვია ქუჩაბანდისკენ. შემოგება ლიზიკო.

„ძლივს არ გამოჩნდი! რამდენი ხანია გიციდი.“

„ესლა გავათავეთ გაკვეთილები.“

„სხვა ბაღლებმა რათა ხანია გაიარეს.“

„ჰო, ერთი ხელობა წრე ვითამაშე ზევით. რა კაკლებია! უთხრა ბაღმა და ამოალაგა ჯიბიდან.“

„ნუშოსაც მიეც, ანიკოსაც; დაურიგე, ვისაც გაჰხვდეს.“

„შენ?“

„გზაგზა ვსჯამდი... კარგ ფეხზედ ავდექ დღეს: ხუთიანებიც მივიღე, კაკლებიც მოვიგე.“

„კარგი ხარ და იმისთვის! მეც რამე უნდა გახარო გიციდი, რომ პირველად მე მეთქვა.“

„მამა ჩამოვიდა? რამდენ ხილს ჩამოგვიტანდა!“

„არა. დაიცა! ბატონიანთ ქორწილი აქვსთ ამაღამ, მჭვირვალისათ: ციაგასა სწერენ ჯვარს.“

„ვეუყუროთ; საყდარშიც გავყვეთ, როგორ მდიდრულად იქნება მორთული!“

„დაიცა, ბიჭო! აღარ ათქმევინებ?! შენიშნა მაგნომ, რომელიც მიეტოლა მათ.“

„ის უნდა მეთქვა: ქორწილში შენ დაგიძახებენ.“

„სარდაფის მართამა სთქვა, გიგოს დაუძახებენო, ჩაუროთო ნუშომ.“

„თურმე იმისთვის უნდა დაგიძახონ, რომ სარტყელი შემოარტყა პატარძალს, ჩამოართვა სიტყვა ბაბილომ.“

„მართლა?! მაგრამ საიმათო ტამისამოსი რომ არა მაქვს. სულ თავადიშვილები იქნებიან, დიდკაცები... იჰ, არ წავალ!“

„შენ გენაცვალე, წადი!“

„უნდა წახვიდე! დაათვალიერე ყველაფერი და გვიამბე. ძალიან მდიდრები არიან, სულ ოქრო-ქსოვილში და თვალ-მარგალიტში ჩასვამენ დედოფალს, უბრძანა კონამ.“

* * *

მჭვირვალისანი... ციაგა... წადი!.. ადვილი სათქმელი იყო ყველა ეს, მაგრამ ძნელი ასასრულებელი ვიღაც ქუჩის ბიჭისათვის, თუნდაც სკოლაში გამარჯვებულისა.

ორსართულიანი დიდი სახლი მტკვარზედ გადაკიდებული აივნებით; ზევით მხარეს მშვენიერი წალკოტი, ალვის ხეები; ლითონის ლომები ალაყაფის დარაჯად; მარმარილოს კიბეები წითელი სკლატით დაფენილი; სამადლიანი ფანჯრები მთლიანი ბროლისა, მზის სხივებზედ რომ თვალსა სჭრიან ლაპლაპით; ბატონი გრიგოლი გრძელტარიანი ყალიონით, უშველებელი ნაგაზი რომ ახლავს განუშორებლივ. რა მგრგვინავი ხმა აქვს! ახლა იმდენი დიდკაცობა...

„ძალიან მეძნელება; მეშინიან... ციაგას სარტყელიო, უმხლებლოდ რომ არ გაივლის, იმ მზეთუნახავისა... მისი მედიდური ღიმილი დამცინავი... არა!“

„წადი, თავს შემოგვევლე! შენი ბაბილო არა ვარ?! აბა თვლებში ჩამომხედე და ისე მითხარ უარი.“

„შენს ანიკოსაც უარს ეუბნები?! აკი სულ იმას მეტყოდი, შენთვის ქვესკნელის ცეცხლს გავაობ და დევისაგან დაგიხსნიო, პირყვითელ დევისაგან თვალცეცხლიანისა.“

მოდი და ნუ წახვალ, ნუ გაიტეხინებ, შეკრთომა დაიჩინე და შიში!

ერთხანს გაჩუმდა გიგო: კვლავ ყოყმობდა; მერმე წელში გაიმართა, თავი მოიმაშალა, ქო-
ჩორზედ ხელი გადისვა. მუხლი მაინც უთრთოდა: ძნელ საქმეს უბრძანებდნენ სასტიკად.
თური ხვეწნით, ლამაზ ალერსით.

„მიდიხარ? აი ყოჩაღ! ისევ ჩვენი გიგო ხარ.

„იცი, გენაცვა, წადი, ისადილე, გაკვეთილებიც დაამზადე. საღამოზედ მოვალთ, რომ გნახოთ, როგორ იქნები ჩაცმულ-დახურული.

„ხალათი გახამებულ პერანგზედ ჩაიცვი: ხელადვე გაეავლებ წყალში და გაგიხამებ.

„ლილები ხომ არ აკლია ხალათს? გავსინჯავ, დაგიკერ-დაგიმაგრებ, კიდევ დაგიუთოვებ.

„ჩემთვის უნდა დაევალებინათ ეგ საქმე, რომ სულ ხტომით წავსულიყავი; მაგდენი ხვეწნა კი არ დამჭირდებოდა, სთქვა ვალიკომ,

რომელიც დიდი ამხანაგე იყო გიგოსი, მაგრამ მაინც შურით უყურებდა ეხლა მის გამარჯვებას.

„შენ რად დაგიძახებდნენ? გიგოსთან როგორ მოხვალ შენ?! ამას ბედნიერი ხელი აქვს.

„ამისი ხელი ბევრჯერა სცადეს და ყველამ იცის, ბედნიერი ხელი აქვს. შენც კარგად იცი ეს და ნება ტყუილ-უბრალოდ რაღად ლაპარაკობ?! შერისხა ის ბაბილომ და ზურგი შეაქცია.

* * *

„რა პატარძლის მომრთავ-მომკახში იქნებოდა ვიღაცა ბიჭი და მერმე დიდებულ ოჯახში, ბატონიშვილის სწორი კაცის სასახლეში?! არ მესმის: საკვირველ რასმე ამბობ.

„არც საკვირველს ვამბობ, არც დაუჯერებელს. აღარ თუ გახსოვს ჩვენი ქართული ჩვეულება. მისმინე! ქორწილს ბევრი ჩვეულება ასდევს ზოგი გამოცდილების შედეგი, სხვა ცრურწმენისაგან წარმოშობილი, ზოგი სიმბოლიური, შორიდან მანიშნებელი, ერთ ამ ჩვეულებათაგანია: პატარძალს სარტყელს შემოარტყამს გამთავნებული ოჯახის პირშო ვაჟი ბაღმრავალ კერისა. გიგო უფროსი შვილი იყო ამგვარ ოჯახისა. მისი მშობლები იღწოდნენ ფრიად, გულმოდგინედ ასრულებდნენ ეკლესიის ბრძანებას: „განმრავლდი, ვითარცა იაკობ!“ მოგესვენება, თორმეტი მარტო ვაჟი ჰყვანდა ამ მამათმთავარს; ქალებს აღარა ესთვლი, გიგოს დედამას მიზნად დაესახნათ, ებაძნათ იაკობ-რახილისათვის და მიმზგავსებოდნენ მათ. დიდ იმედებსაც იძლეოდნენ: მათი პირშო რომ ჯერ თერთმეტ-თორმეტი წლისა იყო, ოთხი ძმა სხვა ჰყვანდა, ერთიც დაიკო. მერმე როგორ ღვიოდნენ წვრილფეხობის მშობლები! ეს იყო მიზეზი, რომ გიგოს სახელი დაუფარდა, ბედნიერი ოჯახისა არისო.

თითონ ბაღმრავალიც მიმზიდველი იყო. ნაქეთად კარგი, ეზზიანი; ცეცხლმფრქვეველი თვალები აზრიანი; მოსიყვარულე გული ალერსიანი; გამარჯვებულად სწავლა სკოლაში. რჩეული ბაღმრავალი იყო. უბნის უბრალო ხალხი ალერსით უყურებდა მალხაზს. სოფლიდან იყო; ხელმოკლე ადამიანის სახლში სცხოვრობდა, ნათესავის კერაზედ. მისი იქ ყოფნა დაბეჩავებულ თვისისათვის რომ ხელსაყრელი იყო, ბაღმრავლისაც კარგი გამოდგა. უცხოობას არა გრძნობდა გულკეთილი დიასახლისის ხელში.

ერთობ სუფთა ქცევა-ზნეობისაც იყო ბაღმრავალი იაკობ-რახილი თვალის გუგასავით უფრთხილდებოდნენ თავიანთ ლამაზ კერას, იქ ვერ გაიწაწანებდა ზნეობის შემლახი სიტყვა თუ ქცევა; მათ სახლში დაევანა უმანკო ნათელს მზიარულს და პატარასაც იგი ნათელი ჩაჰქარგოდა ბუნებაში. მიტომ უმზეროდნენ მას მახლობელნი ლამაზი ღიმილით. ყისმათიანიც იყო: უბანში რამდენიმე პატარძლისათვის შემოერტყა მას სადედოფლო სარტყელი და ყველას საბედნიეროდ მოახდენოდა მისი ხელი: უკვე ოქროსქოჩიანი ვაჟები ექრათ ხელში, სხვებსაც მოელოდნენ.

რა ვუყოთ, რომ მკვირვალიანი დიდი დიდკაცები იყვნენ?! მაინც ქართველები იყვნენ, ქართულ ჩვეულებათა მიმდევარნი, თუნდაც საწყალ ხალხში ფეხმოკიდებულ ჩვეულებათა.

გიგოს სახელი მჭვირვალისა მანდილოსნებსაც გაეგონათ: მოსარეცხე, პურის მცხობელი, მეუმარილე, პირის მკეთებელი სულ იმ უბნიდანა ჰყვანდათ და ქუჩის ამბებს რომ უამბობდნენ ისინი დიდებულ დიასახლისებს, ბაღსაც ახსენებდნენ, ქებით იტყოდნენ მის სახელს. ეხლაც პირის მკეთებელმა სალომემ ურჩია დიდ ქალბატონს, გოგოსათვის ებრძანებინა, სარტყელი შემოერთყა პატარძლისათვის.

„ბედნიერი ხელი აქვს იმ ბავშვს! ნაცადია: იმან შემოართყა სარტყელი მკერვალისა კაკატოს, წოწოქანთ ანოს, ღორისკუდას ბაბაღეს, ყრუმატიანთ ქეთეთოს. ყველანი ბედნიერი დედები შეიქმნენ: წლის თავზედ მარწყევით ვაჟები ეჭირათ ხელში, ხომ ჰნატრობ, ქალბატონო, ამ შენმა ცივამ შვილის შვილს შეგასწოროს, ბედნიერი დედა შეიქმნას?“

„ჩემი ოცნებაა ეგ!“

„მაშ უბრძანე, ის ბაღლი მოიყვანონ, იმან შემოართყას სარტყელი.“

„აქვს რამე სუფთა ტანისამოსი, რომ ამოდენა სტუმრობაში...“

„რა ბრძანება! არც ისეთი ღარიბია. სუფთა ხალათი, შალვარი, წულები... თქვენც კი მოგწონებათ, იხეთი გვრიტივით ვაჟია, ეუბნებოდა დედაკაცი.“

და თან პირს უკეთებდა მზეთუნახავს, შიგადაშიგ სიტყვის შეწყვეტა უნდებოდა დედაკაცს: მუშაობის დროს ძაფის ერთს წვერს პირში იჭერდა,

„როგორ თუ პირს უკეთებდა?“

„არც ეგ იცი?! ეჰ, გასაკვირველიც არ არის: მთლად დაივიწყეს პირის გამოქნა... მისმინე! მაშინ ქალის სახის მორთულობად არ ითვლებოდა ბალანი. გამჩენს ქალი პირტიტველი გაუწესებია, ვაჟი პირბანჯგვლიანი. სადაც ბუნება გარეწრობას იჩენდა და თვის კანონს თითონვე არღვევდა, იქ ხელოვნება აწორებდა მის შეცთომას: მტკიცედ გრეხილი ძაფი ნახევწი ძირიანად აგდებდა ბეწვის ნასახს ღამაზის სახეზედ. რა დახელოვნებული იყო სალომე! მარდად, სუფთად, უწიწკნელად; წარბებსაც აუვლ-ჩაუვლიდა გადაგრეხილი ძაფით, რომ ბეწვს განზედ არ გაედგა ფესვი და გიშრის მშვილდთა მოზიდულება არ ეუშნოებინა, ვუჯექ მუხლის ძირს და შევცქეროდი. ეხლა რა! ვაჟნი მთელ სახეს საქალამნესავით იფხეკენ, ქალნი პირის ბუსუსს თვალისჩინივით უფროხილდებიან და ამრავლებენ.“

„ცდილობენ, აქაც ქალ-ვაჟთ თანასწორობა დაამყარონ.“

„ან რა ქმნან: განათლებული ევროპა ეგრე იფხეკება. ხელსაყრელიც არის: ახალი მოსჩანს ვაჟკაცი, ჯერ ისევე პატარა.“

„მაინც ეფიქრობ, ევროპს რქები აშვენებს, ვაჟკაცს წვერ-ულვაში რქათა ბადალი...“

„ჰო და სალომეს გაეკვლივნა გიგოსათვის გზა მჭირვალისა სასახლეში. მეუმარილე მართაც მიაშველებდა.“

გაჩირაღდებული სავანე დიდებულთა. ქალები, ვერცხლის შანდლები, წვივმაღალი ღამპრები. მთელი იატაკი ორბოებით მოფარდაგული. კედლები დიდრონი სურათებით მოფენილი. ხავერდის სავარძლები, სელები; შირმაიით მოჭვილი სკამები. სხვა და სხვა ჯურის მაგიდა თაიგულებით დატვირთული, ღამაზ ღამაზ მაშრაფებში ჩადგმულ ყვავილთა კონებით. ვერცხლის სურები, თასები, ფიალები, ჩოგრათოები. ზეკაცთა სადგომი სამოთხისებური. რა შრილა ტანთსაცმელი! მანდილოსანნი, ქალ-რძალნი პირადპირად შემკულნი. ჯინჯილ-დებებიანი რაინდები მზაროქროიანნი და მათ შორის რიხიანი ბატონი ბაგრატა ყურთმაჯებ გადაყრილი. განა ერთი ოთახი, მთელი წყობა სხვადასხვა გემოზედ მორთულ დარბაზისა, გალიაკებისა. სუნი სუნნადსუნელი. საიდანღაც საკრავთა ჟღერა. ტკბილი ღიღინი.

„აქათ, ბაღლო, აქათ! მე მომყევ. როგორ აცაბაცა მიგირბის თვალები. აგერ თითონ პატარძალიც. მიდი!“

მიდიო! დააბნია ბავშვი უნახავმა სიმდიდრემ მრავალგვარმა, ამოდენა ბატონებისა და ქალებისა ტონების ყრილობამ. მიდიო! კინალამ მთლად შეკრთა და შეშინდა ბაღლი.

„რა პირით ლა ვეჩვენო ჩემებს, გაურბინა ელვასივით ფიქრმა.

დაეხატა გონების სარკეში სანდომი სურათები თავის მეგობრებისა, ქუჩაში რომ იყვნენ ეხლა შეჯგუფდნენ და შიშით თუ ცნობისმოყვარეობით ელოდნენ თავიანთ გიგოს: იცოდნენ ლამაზებმა, რა ძნელი საქმისათვის შეაგულიანეს ის.

„იცი, გოგოჯან, ისე მაქანკალებს, თითქო იანვარიაო: გიგოს მაგივრად მე მეშინიან.

„მე ვერ შევბედავდი სასახლეში, ფეხსაც ვერ შევდგამდი.

„მეტადრე ეხლა, როცა ამოდენა ხალხი შეყრილა იქ, სულ დიდკაცობა.

„მართლა კი არ შეშინდეს ი ბიჭი, ხელი არ აუკანკალოდეს, რასმე არ დაეჯახოს.

„მეფიქრება, არაფერზედ გაურისხდეს დიდი ბატონი: ჯავრიანიაო, ბოროტი.

ტყილადა შიშობდნენ კარგები: მათმა სახემ გაამხნევა გიგო, ერთს წუთზედ შესდგა პატარძლის წინ შემკრათლი—აღელვებული, მაგრამ მაშინვე შეიბერტყა, ქოჩორზედ ხელი გადისვა, თავი მოიმამაცურა და წარსდგა ბიჭი. დაჰკრა თვალი ციკას. სხარტი ქალი, ტანწვრილი, მალაღმაღალი. მშვილდივით წარბები. შავი თვალები დიდრონ დიდრონი. კეხიანი ცხვირი...

„მაინც ნუშა გჯობია, ლიზაც, ეონაც, გაიფიქრა პატარამ.

დედოფალი მთლად ფარჩაში იჯდა სირმანაკერში. ელავდა თვალმარგალიტით მოოჭვილი. კაბის წინკალთა შეტაცებით იდგა, პაწაწა ფეხი მოსჩანდა მალალ ქუსლიან თეთრ მაშიაში. ქალმა ალერსიანად დახედა პატარას. მოწყალე თვალმა ოდნე მოლიმარემ გაამხნევა ბიჭი.

„სარტყელი! ბრძანა ქალბატონმა.

მოიღეს სარტყელი და რა სარტყელი! უბრალოსა ჰგვანდა ერთის შეხედვით იგი ფასდაუდები: უმანკო თეთრი ქსოვილი აბრეშუმისა, მჭიდროდ ნაჭედი, მძიმე; სარტყლის ტოტებზედ ამოქარგული გაშლილი რტონი ყვავილოვანი, ოდნე დახრილნი; მთელი რტო,—ღეროც, ფოთლებიც, ყვავილებიც,—მარგალიტის შეფარდებული მარცვლებით გამოყვანილი, დიდის გემოვნებით ნახელოვნები.

თვალი მოსტაცა პატარას სარტყელმა, სხვა ყველა სანახავი დაჩრდილა. იქნება იმისთვის, რომ მხოლოდ ამ სარტყელთანა ჰქონდა მას საქმე, მართა მან შეადგმევინა ფეხი დიდებულ სახლში.

„ბედნიერი ხელი გქონია, ბაღლი; აბა შემოარტყი ეს სარტყელი ჩემს ქალს, კეთილი უსურვე. გამხნევდა ვაჟი. თამამად ჩამოართვა სარტყელი, მიუახლოვდა ქალს, შემოავლო წელზედ მკლავები. ძალიან ახლო მოუხდა მისვლა, სახე შეახო მკერდს: პატარა იყო, შორიდან ვერ შემოაწვდინა მკლავები.

„სიხარულიმც შემოგერტყმება ახალ ცხოვრებაში! წარსტყვა დასწავლილი სიტყვა, არა ერთხელ განმეორებული.

„აი გაიხარე!

„მართალი თქვეს, ჰქვიათ ბაღლიაო.

„დაბალ წოდებაშიც გამოდის შიგა-და-შიგ შესამჩნევი ყმაწვილი.

„უბნის საყვარელი ბავშვიო.

„ტოლსწორს ხომ უყვარს, დიდრონებსაც შეილივით მიაჩნიათო.

„აი, პატარავ, ეს საკუთრივ შენ! ეს კი შენც გეყოფა, შენ ტოლ-ამხანაგებსაც, უთხრა ქალბატონმა.

და ერთს ხელში ოქრო ჩაუდგა, მეორეში ქაღალდის პარკი მისცა პირამდისინ შეპარლამით საესე.

„ესეც ჩემი მხრივ! უთხრა სხვამ.

და ჯიბე-უბე აივსო ლანგრებიდან აღებულ ხილეულობით.

„ბიჭო, პატარავ, აბა ერთი შემომხედე! უბრძანა დიდმა ბატონმა.

და ნიკაპი აუწია ორი თითით.

„კარგი სჩანხარ! აი ესეც ჩემი მხრივ! უთხრა.



და სხვა ოქრო ჩაუდვა ხელში.

აღარ ახსოვდა, როგორ გამოიარა იმოდენა ოთახები. ჩამოაცილეს კიბეზედ. გამოხტა აქაურობაში გაქარხლებული. ჰკითხავდნენ. ეტყოდა. არ აცლიდნენ. ერთი საგნიდან მეორეზე სტუმროდა; ერთი აზრიდან მეორეზედ ფრინავდა ფრთიანი სიტყვა. რა უშავდა! ყველა საგანი კარგი იყო, სურათთა ყველა ნატეხი თვალთწარმტაცი. დაურიგა ნაშოვარი. დიდრონებსაც გულმა ვეღარ გაუძლოთ: მივიდნენ, ჰკითხავდნენ, აქებდნენ. მათაც ერგოთ სატკბარუნები.

* * *

ახ, რა კარგი დღე იყო იგი დღე გიგოსთვის, ლამაზი, ბედნიერი! განა ბევრი არის ადამიანის ცხოვრებაში ამისთანა შემკული ჟამი! ეწვალე-ეწამება იგი მთელ თავის სიცოცხლეში, საკუთარის მარჯვენითა ჰკაფავს გზას ეკლიან სავალზედ თვისის ყოფისა, უდიერის შრომით აპობს მის წინ გადახირულ საბრკმელთა სიმრავლეს.

რამდენჯერ დაიკვნესებს იგი ტვირთ-მძიმე რკინის უღელ ქვეშ, დაჰგმენს უჩუმრად; რამდენჯერ დაიმუხლისთავეებს მიწამდინ დაზნექილი. ზევ ალსდგება! იბრძვის უტეხი! მაინც ისევ სისხლზედ ზელილი პური უღევს ხალთაგულდაში ცალიერი, უსატანო; მაინც საოცნებო რჩება მისთვის რძეზედ მოხელილი პური, სანატრი.

და გამოჰჟურავს იგი ცხოვრება მთელ მის არსებას. ჩაუნელებს და ჩაუქრობს მის გონებას ლამპარს მანათობელს, რომლის შუქს მისდევდა გულუბრყვილო, რომლის მიწდომას ოცნებობდა გამოუცდელი; წამოუცალიერებს გულს, გრძნობის შესაკრებელს, მისთვის თურმე არ დაწერილ ლამაზ გრძნობებისა; უხეშად გადაზნექს მის ნებისყოფას, მთლადაც გადაჰშენეტს მის სურვილთა თუ მისწაფებათა მისაყრდნობელ სვეტს და უძლოურ შეჰქმნის კაცს მსახურებად სინათლისა. საფუძვლით შეარყევს ბრძოლის კოშკებს მის სულიერ აღმოფრენათა და იმ გოდოლთა ნალექ-ნამსხვრევებით დაჰფარავს მის ჭრელფრთიან ოცნებებს სანატრელთ.

და ცხოვრების იგი სიმძაფრე არ იკმარებს მისი სულის გაპარტახებასა, ივარ-ქმანას მის ნათელ აზრთა, ლამაზ გრძნობათა თუ კეთილ მისწრაფებათა. სევდის მგერელ სახედ გადაეფინება ნივთიერ მის არსებასაც: გამოჰჟურავს მას, ღალას დაუნთქავს, ჩვილ ტანს გაუშრობს, გაუგმობს; დააჰქნობს მის ღაწვზედ გიშლილ ვარდს მაისისას; ყოვნის ფრთის ფერს თმასა ცივად დაუთრთვილ-დაუთოვლავს; ჩაუნელებს თვალთა სინათლეს, ჩაუნავლავს და ჩაუქრობს მუნ გზნებულ ცეცხლს ტკბილად დამწვევლსა; მოხრის სარო ტანს, მოსტეხსცა იმას, სამით ატარებს; დაჰღარავს მის შუბლს ოდესმე მტკიცეს და...

და გადასტყორცნის კასკას—ხარხარით თვით უფსკრულში საზარელის არარაობისა... ესე ახლა სხვას, ესე კვლავ სხვასა, ესე სიმრავლეს უთვლელს, უამრავს...

და შეგხვდება მოძრავ ჩონჩხად იგი სამიწედ გამოზადებული, ოდესმე სიცოცხლით სავსე, კეთილ ძალთა სავანედ წარმოშობილი. ის არის, მაინც ის არ არის! მოდის, გილიმის; შენც უცინი; გეტყვის რასმე, სიტყვას გამოგითამაშებს, შენც მიუგებ, თქმასვე გადუძღვნი; მაინც იცი, ის არ არის, თუმცა იგია: ლანდია მისი უშნოდ ნაღრეჯი...

და გისევლიანებს გულსა უბინდოს, ჩამოგიბინდებს ნათელსა დილას...

ნახე წალკოტში ყვავილთა კორდი ზამთრისა სუსხით ნახრობ-ნაშალი. აგტკივა გული: აღარ დამრჩალო არც ნასახი მათ სიტუარისა. აგერ გამხმარა, მტვრად ქცეულა ლალი ზამბახი; აჰა ჩამპალა ეს სუნნელი ტურფა ბილილა...

ამაო ამაოებათა! მაგრამ...

სისაძაგლე იგი მოოხრებისა! მაგრამ...

* * *

„გამარჯვება, დათიკოჯან!

„გაგიმარჯოს, ჩემო გიგო!



„ხომ თითქმის ყოველდღე ვხვდებით ამ გზაზედ ერთმანეთს, მაინც ეხლა ვინატრე შენი ნახვა და ამისრულდა.“

„ბედნიერი წუთი! ნეტა სხვა რამ კარგი გენატრა, თუნდა „თეთრით გულდა გულდაზე“ ვეშავე. აღელვებული მეჩვენა გიგო: თვალები უელავდა, წყნარად ველარ იდგა, სახე უთამაშებდა. გავკვირდი.

მე და გიგო ერთი კბილისანი ვართ, ერთ უბანში გამოზდილები. ორი სასწავლებელი გავცით თავებია ერთად, ერთ მეორეზედა. მეგობრები ვართ. ერთმანეთშიც კი დავდივართ ათასში ერთხელ. ძალიან ხშირად ვხვდებით ერთმანეთს, თითქმის ყოველ დღე: ის რომ აღმა მიდის სამსახურში, მე დაღმა მივდივარ სამსახურშივე; ის რომ დაღმა ბრუნდება შრომიდან, მე აღმა ავსდევ გზას ბინისაკენ. გავუღიმებთ ერთმანეთს, სიტყვას გადუგდებთ, გვიამებაა: განა ბევრი ლა შეგვრჩა გარშემო ჩვენი ხნის მახლობელი.

შემეკნარ-შემხმარი კაცია. ჩანოკებული ყვრიმალზე თუ ლოყაზე მიწის ფერი ასდევს წალურჯო. ქეჩოზედ-ლა შერჩენია თმა, შუბლი და ქალა მოლიპილი აქვს. არა თოვს, მაინც თეთრად არის გადაბარდნული. წელში მოხრილა მკვიდრად ნაგები. სადღა არის მისი მოხდენილი რონინი?! სამით მოდის, მძიმედ მოაბიჯებს, რყევით. ჩამქრალი თვალები. ზრუნვის ხაზები ნაკვეთ შუბლზედა, საყოველღეო დრტყინვისაგან ნაწურ ადამიანის მანიშნებელი ფიქრის ღარები.

რა ოცნებებს ევლებოდა ოდესმე თავს! რა ნატვრის ყვავილებს ეწვდებოდა მოსათვლელადა! იმ სუნნელოვან მდგელოთაგან ჰლამოდა ლამაზ თაიგულის შეკონვას, ტურფა სამშობლოსთვის რომ ჰსურდა ესროლონა საყვარელ გულში მისდამი გამიჯნურებულს. დაცრცნილ-დაბეჭილი ჩანთა გადასაწერ ქაღალდებით სავსე, მქადის ფასს რომ მიუპყრობს, იმ ეტრატებისა. ნუ თუ ეს ლა დარჩა სხივის ნატეხივით მოციმციმე ბაღისაგან, ცეცხლის ბირთვივით მცხინვარე ქაბუკისაგან?!.. ესე ლა დაგვრჩა სანაცვლოდ იმ იმედისა დიდისა...

„გცალიან? შეგიძლიან ნაგევარი საათით შეიფერხო?

„არა მცალიან... შემიძლიან... მითხარ!

„წამო, გიჩვენო რამე. დეე დაგვიგვიანდეს.

„იარე!

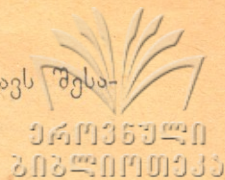
* * *

დავბრუნდით. ჩავიარეთ ქუჩა. შესახვევში დიდი მალაზია იყო, მდიდარი. ყველა ნაირი ნივთი ელაგა ფართო ფანჯარაში, ძველის ძველი სიმდიდრე საოჯახო. ხმალი, ვერცხლის ჩარჩოიანი სარკე. ვინ იცის რამდენი ტურფა სახე იყო მის მინაზედ აღბეჭდილი, ქარვის კრიალოსანი ოქროს ღილებ ჩართული, ფარჩის საბანი აბრეშუმის ყვავილ შეყრილი, მუხარადი წარწერით, ხმლის ფხა რომ ეტყობოდა შუბლის ისართან... ვინ მოსთვლის?! ზოგი ისეთი განძი მოჩანდა, საშვილიშვილოდ რომ გადადიოდა ოჯახში საუკუნეთა განმავლობაში. იცი შენ, რა ღვარამაც გამოიტაცა ეს მძიმედ დაცული სიმდიდრე სალონებიდან, დუქნებში გამოირიყა; კარგად იცი! ისეთი ძალა მოიპოვა მქადმა, ველარაფერი გაუმავრდა მას, ცხრაკლიტული რკინის კარები ჩაღეწა მისმა ძლიერებამ და წამოაცალიერა ურყევი საგანძურები. .

რა ვუყოთ! ახლად დავიბადენით ისტორიულად და ავი არ უნდა გვიკვირდეს დუშმანისაგან აკლესულ-მისუსტებულთ, სიკვდილის პირად მიტანილთ. წამოვჯობინდებით, მუხლს მოვიმაგრებთ, დავმშვენდებთ რიხით, სიძლიერით, შემმართებლობით და...

და უკეთეს განძეულობას შევუკრებთ ერსა, ნივთიერ თუ სულიერ სიმდიდრეს. ამირანიც ხომ თვალ დაზიანებული გამოვიდა ვეშაპის გვამიდან, წვერ-ულვაშ გაცვივნილი. ტყუილანადელობდა კარგი ქართველი, ამოდ წყრებოდა: მტრისავე ფილტვის ნაკვეთით გაიმთელა თვალი; იგრი-ბატონის ჯადო-წყალი რომ გადაივლო, ჯალჯი თმა ლომის ფაფარივით გადაე-

ფინა, ყორნის ფრთასავით შავმა წვერ-ულვაშმა რიხი უორკეცა შავ ღრუბლის მზგავს შესა-
ზარ ვაჟკაცს.



„დახედე! დაათვალიერე!

„კაცო, ამის გულისათვის როგორ წამომიყვანე და მომაცდინე?! რამდენჯერ დამითვალიერებია...

„გასინჯე მეთქი, ძალიან ძვირფას რასმე შეპნიშნავ.

ავათვალ-ჩავათვალიერე.

„სულ ყველაფერი ძვირფასია. რომელს დავადვა ხელი?!

„ეე, ერთი შეხედე ამ სარტყელს...

„ძალიან ლამაზია. ეშხით არის ნაკერი, დიდის ხელოვნებით. მართლა და რა ძვირფასია!

„ჩემი ნაცნობი განძია, ბაღლობიდან ნანახი; ხელშიც მჭერია.

გაკვირვებით შევხედე: ვინ გიგო, სად ესეთი განძი ფასდაუდები?!

„არა გჯერა? გაიმბობ!

და მიამბო ყველაფერი მჭვირვალეანთხედ, ციაგაზედ, სარტყლის შემორტყმაზედ.

„ფული მქონდეს, უთუოდ შევიძენდი.

„კარგი მასალა გკლებია! თანხა მქონდეს, იცი მე რას ვიყიდი? ვუთხარ და თითებზედ ჩა-
მოვუთვალე, რასაც მოვივაჭრებდი. ძალიან მოეწონა, სულ ელეტ-მელეტი მოსდიოდა; თვალი
მაინც იმ სარტყელისკენ ექირა, იმ სადგდოფლო სამკაულისკენ. ამაოდ: ვინ შესწვდებოდა?!
გულში ჩამეჭრა, მენახა სარტყელის გამყიდავი. ვკითხე სოვდაგარს. დედაბერმა მომყიდაო;
არ ემეტებოდა, მაგრამ მეტი გზა აღარა ჰქონდაო. მანიშნა. უთუოთ ვნახავ.

ქმწიხ მამესახსრდია

თეოდორე დოსტოევსკი

დოსტოევსკიზე გოეთეს სიტყვები ზეგამოჭრილია: ხელოვნება განხარისხებული დემონიურო-
ბაა. დოსტოევსკიც განხორციელებული დემონიურობაა, დემონიურობის მაქსიმუმი, ადამიანის
პირით მეტყველი. უფრო მეტი. იგი დემონია ადამიანურობის საღტეებით შებოჭილი. ბრძო-
ლა მარად ადამიანურ და მარად დემონიურ ელემენტებს შორის, ეს არის ატმოსფერო დო-
სტოევსკის გენიის ზრდისა. დემონსა და ადამიანს შორის ბნელი ქაოსია, დემონიურსა და
ადამიანურ მიჯნას გადამცდარი ადამიანი ეს არის გმირი დოსტოევსკისა.

შეხედეთ მის სახეს. მთელი ჩვენი საუკუნის ტკივილებს იქ ნახავთ. ჩაიხედეთ მის სტრიქონე-
ბის ორლობებში, ჩაიხედეთ მის ნაოჭების არეებში, თქვენ ნახავთ რა ღრმაა ქვეყნის ტკივი-
ლი, ნახავთ რა მძიმეა ჯვარი განგების ხელით რო. დაეტვირთება ამ ქვეყნად ისეთს ადამი-
ნებს, რომელნიც მარიონეტებით ჰქანაობენ ღვთაებრივსა და დემონიურს შორის.

სევდით დავსილი თვალები მისი, ელავენ დემონით შეპყრობილ ადამიანის ტანჯვით. მისი
მაღალი შუბლი, ფრთიანი არწივისებური აზრების საბუდარია: მისი ეპილეპტიური კონვულსიებით
მოკუმშული ტუჩი მე შოპენჰაუერის წერვილად მოკუმშულ ბაგეს მომაგონებს. რამდენი რა
ჰქონდათ ორთავეს სათქმელი და რა ცოტა სთქვეს შედარებით. ქვეყანაც იმიტომ იტანჯება
ასე უღმერთოდ, რადგან ნაგრძნობი სჭარბობს ნათქვამს მუდამ.

ასი წლის წინად მოკვდა იგი. ამ ქვეყნად სამოცი დაჰყო მან. ვინ დატანჯულა მასავითმწა-
რედ. ეგებ იესო, ჩვენი მიწიერი ტანჯვა რო იტვირთა და ჯვარზე ავიდა ისე, როგორც არც
ერთი გვირგვინოსანი ტახტზე. ეგებ ფრიდრიჰ ნიცშე, დიდი ანტიპოდი ნაზარეველის, ანტე-
ქრისტე და ჯვარცმული დიონისე. და სადაც ნიცშეს წმინდა სახელი იხსენება, იქ იხსენება



დოსტოევსკის სახელიც, რადგან მასზე სთქვა ნიცშემ: „ერთად ერთი ფსიქოლოგი, რომელიც
მაც ცოტა რამ მასწავლა მე“.

ვინ არ ისწავლის მისგან!

მან მთელი ჩვენი საუკუნის ტკივილები საუკუნით აღრე არ გამოჰხატა. „მოჰკალ ეგ მდიდარი,
კრიჟანგი ბებერი“ ასე უკარნახებდა რასკოლნიკოვს თავისი სინილისი.

მისმა რუსეთმა ეს კბილებ ჩამღვრძალი ბებერი მოჰკლა, მაგრამ განა ჩვენ საუკუნე ტვირთი
შეუმსუბუქდა? განა ნათელ მოსილი სიმშვიდით არ შემოგვნათის დღესაც ნაზარეველის სათ-
ნო აღთქმა: „ბოროტებას წინ არ აღუდგე“, რადგან თვით ბოროტებაც ისე აუცილებელია
ადამიანურ ცხოვრებისათვის, როგორც ღმერთ შეყვარებული სათნოება? მასავით არავის უგ-
რძენია ის საშინელი კონფლიქტი ადამიანურ საზოგადოებისა, რომელიც განადგურებას უქა-
ლის ჩვენ თანამედროვე კულტურას.

„ეს მართლაც ღრმა ადამიანი ათეცად მართალი იყო, ამბობს ნიცშე. მართალი იყო დოს-
ტოევსკი როცა მასში გრძნობა და წინასწარგრძნობა მეტყველდებოდა. ხოლო გონკური: დოს-
ტოევსკიმ თავისი ეფექტები ფრანგულ რეალისტურ რომანიდან ისესხა და მერე თავისი ნაწე-
რები აავსო, აავსო ედგარ პოეთი

განა მარტო პოეთი? დოსტოევსკიმ რუსეთით, ქლეკით, სპლინით, შიმშილით, სიგიჟით და
ეპილეპსიით აავსო თავისი ხსოვნათა ურნა.

ეპილეპტიკი და ენა დაბმული მისტიკოსი. ამორი და პსიხე, დეკადანსი და გარიჟრაჟი. ერეტი-
კოსი და ღმერთის მაძიებელი, ქრისტე და ანტექრისტე. ყველაზე უწინ დიდი ინკვიზიტო-
რი. ესაა დოსტოევსკი. სულ ყველგან კონტრასტები, ყველგან გოეთესებური პოლარულო-
ბათა ქიდილი. და ამ საშინელ მსოფლიო კონტრასტების სტიქიონურ ქიდილის გამომხატვე-
ლი ხელოვანი, რომელმაც ქვეყანა „ყვითელ სახლში“ გადაიტანა, იყო თვით დოსტოევსკი.
ამ ყვითელ სახლში ნახა მან ალიგიერი დანტეს *L'inferno*. საქმეც ის არის ამ ქვეყანაზე იარო
ადამიანური სამოსით და ადამიანურად მგრძნობიარე გულით, ხოლო მისანისა და ნათელ მხილ-
ველი თვალით იხილო ჯოჯოხეთი სულიერ წარღვნათა და ცისკარი განწყენდის მათათა კირჩ-
ხიბებზე გარდმომდგარი. რა დიდა იყო დოსტოევსკი როგორც ხელოვანი, რა მარტივი მისი
ადამიანური ცხოვრება! ეპილეპტიკი. რედაქტორი. მშვიერი სტრიქონების შეეყურე მწე-
რალი, რომელიც ავანსების მიღებამდის სჰამდა ავანსებს. ჟურნალისტი და კატორღელი.
უმართებულოდ დასჯილი, მაგრამ მაინც დამნაშავე, რომელმაც კაცის მკვლელის გამართლე-
ბაც კი მოინდომა მაღალი აზრის სახელით. მაკიაველი ადამიანურ მორალში და ამორალისტი
Par excellence. მაგრამ მაინც კაცი რომელიც ზეკაცისთვის ქოხს აშენებდა ამ ქვეყნად და
ამიტომაც გვიყვარს იგი ჩვენ.

ჩვენ გვიყვარს ის, როგორც ადამიანებს და როგორც ქართველებს, თუმცა პანქართველიზმი
და პანსლავიზმი შეუთავსებელი მცნებებია.

დიდ ადამიანებს ხშირად დიდი შეცდომებიც ჰშვენის, შვენის მაგრამ ეს არ ამართლებს მათ.
მისი პანისლავიზმი ისეთივე აბსურდი იყო, როგორც მთელი მისი კულტურ-ფილოსოფია. მას
გულწრფელად სჯეროდა რომ სლავიანელები ყველაზე მაღლა უნდა დავაყენოთ, რადგან ისინი
ყველაზე წინ მიდიან (sic). ევროპის დიდ ცივილიზაციაზე და კულტურაზე მას ფრიად ბუნდოვანი
წარმოდგენა ჰქონდა. მან ვავონის ფანჯრიდან დაათვალიერა გერმანია, შვეიცარია, ერთი ლა-
მეც ფლორენციაში და ორიოდე კვირა ლონდონ სიტის მიდამოებში და უკვე მზად იყო ზღა-
პარი „კბილ ჩამღვრძალ ევროპის შესახებ“.

მას არ უნდოდა ანგარიში გაეწია იმ დიდ არტისტიულ და ეთიურ კულტურისათვის, რომლის
ბრწყინვალე წარმომადგენელნი იყვნენ დანტე და გოეთე, შექსპირი და მიქელ-ანჯელო. მისი
დიდი თანამემამულე ბოლოს და ბოლოს იძულებული გახდა ქედი მოედრიკა ამ სახელების
წინაშე.

მაგრამ ჩვენ გვიყვარს არა დოსტოევსკი რომანსიე (მისი რომანი დღეს უფორმო ჟურნალიზ-



მად მოგეჩვენებათ არც თუ დოსტოვესკი სტილისტი, იგი ბლუჟუნა გენიოსი იყო შექსპირთან და დანტესთან შედარებით. არც თუ დოსტოვესკი ჟურნალისტი დილეტანტურად და დამპყრელი დიდი კულტურ-ფილოსოფიური, პრობლემებისა, არამედ დოსტოვესკი კოსმიურ პრობლემების დამყენებელი, დოსტოვესკი რელიგიური გენიოსი, დოსტოვესკი მისანი და წინათელ მხილველი, მამამთავარი და წინამორბედი ძლიერი ეთიკისა და მსოფლიო გაგების. ამ პუნქტებში იგი ძმურად ხელს უწყვდის ჩვენი თანამედროვეობის შეუდარებელ ჰეროდესს, ფრიდრიხ ნიცშეს.

და ჩვენ გვიყვარს ახალი სულისა და სამყაროს ახალი იდეების მახარობელი დოსტოვესკი, რომელიც იტყოდა: „შემდეგ მოვიდის ცხოვრება ახალი, ძე კაცისა ახალი, ყველაფერი ახლად იქნება, შემდგომად დაჰყოფენ მსოფლიო ისტორიას ორ ნაკვეთად: გორილადან ღმერთის დამხობის დღემდის, ხოლო ღმერთების დამხობიდან მიწისპირისა და ადამიანობის მოდგმის ხელახალ ფერისცვალებამდის. და კაცი გარდიქმნება ღმერთად და ფსიქიურად ფერს იცვლის, სამყარო, ქცევანი და მოქცევანი, აზრნი და გრძნობანი ადამიანობის მოდგმისა იცვლიან სახეს“. ამ დიდი მსოფლიო მეტამორფოზის მახარობელ დოსტოვესკის ეკუნენის ჩვენი ღრმა ფიქრი და სიყვარული, მისი დაბადების ასი წლის თავზე.

ტფილისი 1922 წლის იანვრის 5-ს.

ხელმოწერის პასიონა

საქართველო

აკაკი წერეთლის სახლი. სრულიად საქართველოს მწერალთა კავშირმა თავისი მიმართვის პასუხად (იხ. „ლომისი“ № 1) შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატისაგან შემდეგი პასუხი მიიღო: თქვენს მომართვაზე აკაკი წერეთლის სახლის დაცვის შესახებ, კომისარიატი გაცნობებთ რომ ჩვენს მიერ გაცემული არის სასტიკი განკარგულება შორაპნის რევკომისადმი აკაკი წერეთლის სახლკარის აღრიცხვიდან ჩამოხსნისა და დაცვის შესახებ“.

აკაკი წერეთლის ანდერძი. სრულიად საქართველოს მწერალთა კავშირმა მის მიერ აღრძულ შუამდგომლობის შესახებ (იხ. „ლომისი“ № 1) რათა სისრულეში იქნას მოყვანილი აკაკის ანდერძი, განათლების კომისარიატისაგან მიიღო შემდეგი პასუხი: „განათლების კომისარიატი გაცნობებთ რომ აკაკის მამულში სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკური გაიხსნება მომავალ წლიდან“.

სრულიად საქართველოს მწერალთა ანკეტა მწერალთა კავშირის საბჭომ დასაბუქდათ დაამზადა საანკეტო ფურცლები, რომელიც ამ დღეებში დაურიგდება კავშირის წევრებს შესავსებად.

ქართული ლიტერატურის გავრცელება. სრულიად საქართველოს მწერალთა კავშირმა შუამდგომლობა აღძრა საქართველოს რკინის-გზების სამმართველოს წინაშე რომ მას იჯარით გადაეცეს რკინის-გზის ყველა კიოსკები ქართული ლიტერატურის გავრცელების სათანადო დონეზე დასაყენებლად.

ლიტერატურული ხუთშაბათები. 5 იანვარს ხელოვნების სასახლეში შესდგა მორიგი (მეშვიდე) ხუთშაბათი: ობოლი მუშა—პროლეტარული პოეზია.

ვასო აბაშიძის იუბილე. 15 იანვარს რუსთაველის თეატრში გაიმართება ვასო აბაშიძის 50 წლის იუბილე.

დანტეს საღამო. სრულიად საქართველოს მწერალთა კავშირის საბჭო იანვრის 12, დანტეს გარდაცვალების 600 წლის თავზე გამართავს საზეიმო მერვე ლიტერატურულ ხუთშაბათს, რომელზედაც მოწვეული იქნებიან აგრეთვე საპატიო სტუმრებიც.

ხელოვანთა კომიტეტი. მოხდა ქართველ ხელოვანთა მთავარი კომიტეტის რეორგანიზაცია შემდეგ საფუძველზე: ხელოვანთა კომიტეტის საბჭო შესდგება ცამეტი კაცისაგან: 7 ადგილი დაეთმო სრულიად საქართველოს მწერალთა კავშირს, რომელმაც თავისი მხრით სამი ადგილი დაუთმო ახლად დაარსებულ ასსოციაციებს. კომიტეტის თავმჯდომარედ არჩეულ იქნა სრულიად საქართველოს მწერალთა კავშირის თავმჯდომარე—პოეტი კოტე მაყაშვილი.

ი. გრიშაშვილის წიგნი. გამოდის მეორე ტომი ი. გრიშაშვილის ლექსებისა.

ახალი წიგნები. რედაქციამ მიიღო შალვა კარმელის ლექსები „ბაბილონი“ და რაჟდენ გვეტაძის „ღამეები“.

სრულიად საქართველოს მწერალთა კავშირში. საქართველოს მწერალთა კავშირის მესამე კონფერენციამ მიიღო შემდეგი რეზოლუციები:
გამომცემლობის შესახებ: „საქართველოს მწერალთა მესამე ყრილობამ მოისმინა რა მოსწონებდა მწერალთა კავშირის საბჭოსი გამომცემლობის შესახებ, აღნიშნავს, რომ სახელმწიფო გამომცემლობის არსებული პირობები ვერ აკმაყოფილებენ მწერალთა კავშირის მიერ დასახულ მიზნების განხორციელებას ამ სფეროში. მწერალთა ყრილობა საჭიროდ ცნობს მიეცეს მწერალთა კავშირს უფლება თვით ჩაუდგეს სათავეში გამომცემლობის საქმეს, რისთვისაც შუამდგომლობს რესპუბლიკის მთავრობის წინაშე, რომ მიეცეს მას სტამბა და სხვა საგამომცემლო ტექნიკური საშუალებანი“

ხელოვანთა სასახლის ორგანიზაციის შესახებ: საქართველოს მწერალთა ყრილობამ მოისმინა რა მოსწონებდა მწერალთა კავშირის საბჭოსი ხელოვანთა სასახლის ორგანიზაციის შესახებ დაადგინა: ხელოვანთა მთავარ კომიტეტის მწერალთა კავშირის წარმომადგენელთ ევალებათ ხელი შეუწყონ კომიტეტს, რათა ხელოვანთა სასახლეში ახლო მომავალში გაცხოველდეს მუშაობა და სასახლე გადაიქცეს ცენტრად ქართული ხელოვნებისა და კულტურისა. მწერალთა ყრილობას არა სასურველად მიაჩნია სასახლეში კერძო ბინების არსებობა. მწერალთა კავშირი თავის მუშაობისათვის იკავებს საჭირო ნაწილს ხელოვანთა სასახლის ბინისას. კავშირის წარმომადგენლები იღებენ თავის თავზე მოაწყონ სასახლეში სალიტერატურო საღამოები, ბილიოთეკა-სამკითხველო, მწერალთა სამუშაო ოთახი. მწერალთა კავშირი უფლებას იტოვებს თავის საქმეების ავტონომიურად წარმოებისას და მთავარ კომიტეტში შედის, როგორც თავისუფალი ასოციაცია“.

„რაბისში“ წევრად ჩაწერის შესახებ: „კონფერენცია სასურველად სცნობს კავშირის წევრები პერსონალურად ჩაეწერონ რაბისში“.

სამეურნეო საბჭოს დაარსების შესახებ: კონფერენცია იღებს პროექტის დებულებას მწერალთა საბჭოსთან სამეურნეო საბჭოს დაარსების შესახებ.

უცხოეთი

დანტეს ნეშტი. რავენას ქალაქის თავის წინადადებით დანტეს დღესასწაულის დღეს საფლავიდან ამოიღეს რამოდენიმე წუთით დანტეს ნეშტი, რომელიც 1865 წელს რალა ც მანქანებით საფლავიდან მოიპარეს და იმავე წელს იპოვნეს ისევ.

რიჰარდ შტრაუსს ნეე-იორკში დიდის ოვაციებით შეეგებნენ. იგი მიიღო საპატიო სიტყვით ნეე-იორკის ლორდმერმა.

დოსტოვესკის დაბადების დღე ნოემბერში გერმანიის სხვა და სხვა ქალაქებში იდღესასწაულეს. ამ დღეს გამოქვეყნდა ახალი 25 ტომიანი თარგმანი დოსტოვესკის ნაწერებისა.

ლეონარდო დავინჩის დაკარგული ხელთნაწერები, ტაიმსის ცნობით აღმოაჩინა იტალიელმა მეცნიერმა დე ტონიმ.

ახალი ნობელის პრემია, სტოკჰოლმელ გაზეთების ცნობით, დაახლოებით 140,000 ოქროს შვედ. კრონა დანიშნულია ინგლისელ მწერლის თომას ჰარდისათვის.

გერჰარტ ჰაუპტმანს პრავის უნივერსიტეტის ფილოსოფიურმა ფაკულტეტმა უბოძა ფილოსოფიის დოქტორის საპატიო ხარისხი.

მაქსიმ გორკი, რომელიც დამშეულ რუსეთისათვის დახმარების მოსახვეჭად იყო ევროპას წასული, გერმანიაში ავად გამხდარა.

ვლადიმერ გალაკტიონისძე კოროლენკო. რუსეთის მწერალი კოროლენკო გარდაცვლილა.

ევროპიულ მხატვრობის გამოფენა იაპონიაში. „ფოსიშე ცაეტუნგი“ სწერს: დღემდის იაპონია ზორიდან უმწერდა მხოლოდ ევროპიულ მხატვრობასა და პლასტიკას. ხოლო ამ წელს ცნობილმა გემების ამშენებელმა კ. მატსუკატამ დიდძალი თანხა გადასდო დიდი სტილის სამხატვრო გალერიის გასახსნელად ტოკიოს ერთ სერზე. მან ამ საქმის ხელმძღვანელად მოიწვია ინგლისელი მხატვარი და გრაფიკოსი ფრანკ ბრანგვაჟი. ჯერჯერობით ამ გალერეაში მოთავსებულია 50 სხვა და სხვა ნაწარმოები. აქვე გამოფენილია დეგასის, კეზანეს, პუპის, დე შაკანის და სხვათა ნახატები.

რ ე დ ა კ ტ ო რ ი:

სარედაქციო კოლეგია

გ ა მ ო მ ც ე მ ე ლ ი:

სრულ. საქართ. მწერალთა კავშირი

7 10/9

[10-]

3-

